

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Hallituksen esityksen (HE) uusi koulutustarpeen ennakointimalli painottaa tulevaisuuden ammattirakenteen ennakkoinnin sijaan työmarkkinoiden kysyntään perustuvaa ennakointia. Rakennusteollisuus RT katsoo, että malli pyrkii parantamaan ennakkoinnin vaikuttavuutta aikaisempaan verrattuna, mutta siihen liittyy myös mainittavia ongelmia.

Työmarkkinoiden herkkyydet ja nopeat muutokset yhdistettynä koulutusjärjestelmän hitaaseen muutokseen luo merkittäviä haasteita ennakointimallin luoman tiedon hyödyntämiselle. Ongelmana on myös toimialakohtaisen analyysitiedon puute. Esimerkiksi rakennusala on suhdanneherkkä toimiala, jonka työvoimantarve vaihtelee voimakkaasti. Rakennusalan työvoimasta eläköityy vuosina 2023–2038 arviolta 35 %:a ja koko työvoimasta samalla ajanjaksolla 37 %:a. Toimialakohtaiset erot voivat olla suuria.

Malli korostaa korkeakoulutettujen tarpeen kasvua. Rakennusteollisuus RT kannattaa nykyisen hallitusohjelman mukaista tavoitetta nostaa nuorten aikuisten korkeakoulututkinnon suorittajien osuus 50 prosenttiin. Rakentamisen toimialan työvoimasta viidennes tulee ulkomailta painottuen työntekijäammatteluihin. Osaavan työvoiman saatavuuden kannalta on tärkeä samalla huolehtia ammatillisen koulutuksen riittävästä laadusta ja resurssoinnista.

Mallin tuottaman tiedon lisäksi päätöksentekoa varten sitä tulee täydentää muista malleista. Esimerkiksi esitetty malli rajaa ulos kansainvälisen rekrytoinnin ja kv-tutkinto-opiskelijat. Työvoiman saatavuuden kannalta ulkomaisen työvoiman osuus kasvaa merkittävästi, koska työikäinen väestö supistuu voimakkaasti eläköitymisen ja pienevien ikäluokkien myötä.

Mallin vahvuuksiin kuuluu laaja hyödynnettävä rekisteridata. Tosin palkkatietojen ja päättötodistusten arvosanojen muuttujat ovat riskialttiita vinoumille.

Viranomaisia koskee hyvän kielenkäytön vaatimus. Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Tämä HE ei vaikeaselkoisuudessaan kaikilta osin noudata tätä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Rakennusteollisuus RT:n mielestä toimialakohtaisen ennakkointitiedon puute luo riskin, että muuttuviin osaamistarpeisiin, esim. vihreä siirtymä ja AI, ei kyetä vastaamaan. Suomen kansallisomaisuus on suurelta osin (83 %) kiinni rakennetussa ympäristössä ja korjausvelka niin rakennuksissa, teissä, raiteissa kuin vesihuollossa. Korjausvelan lyhentäminen tulee aina kalliimmaksi, jos sitä lykätään. Osaamistarve on tähän siis hyvin suuri, eikä esitetty ennakkointimalli ota tätä kovin hyvin huomioon, koska esim. väylien korjausrahoitus voi vaihdella paljon vuosittain.

Hieman kärjistäen voi todeta, että mallissa on otettu periaate, että työnantajien on vain sopeuduttava koulutusjärjestelmän tuotokseen tarvelähtöisyyden sijaan.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkointimallin toteutusta

Rakennusteollisuus RT nostaa esiin huolen toimialakohtaisen ennakkointitiedon puuttumisesta. Osaamisen ennakkointifoorumin toiminnan päätyttyä puuttuu myös areena käydä kolmikantaisesti keskustelua ennakkoinnista.

Mallissa luodaan erilliset moduulit sote- ja kasvatusalojen ennakkointiin. Rakennusteollisuus RT pitää erillismoduuleja ongelmallisena. Se kertoo mallin ongelmista, esim. palkkatason käyttämistä määrittävänä tekijänä tai että huoltovarmuuden näkökulma edellyttää poikkeamista mallin perusskenaariosta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakkointitulosta

-

Lehtinen Saku
Rakennusteollisuus RT ry